

*Paul van Pelt op zoek naar nieuwe soorten,
Landgoed Wellenseind, 10 mei 2025 (Lex Peeters)*

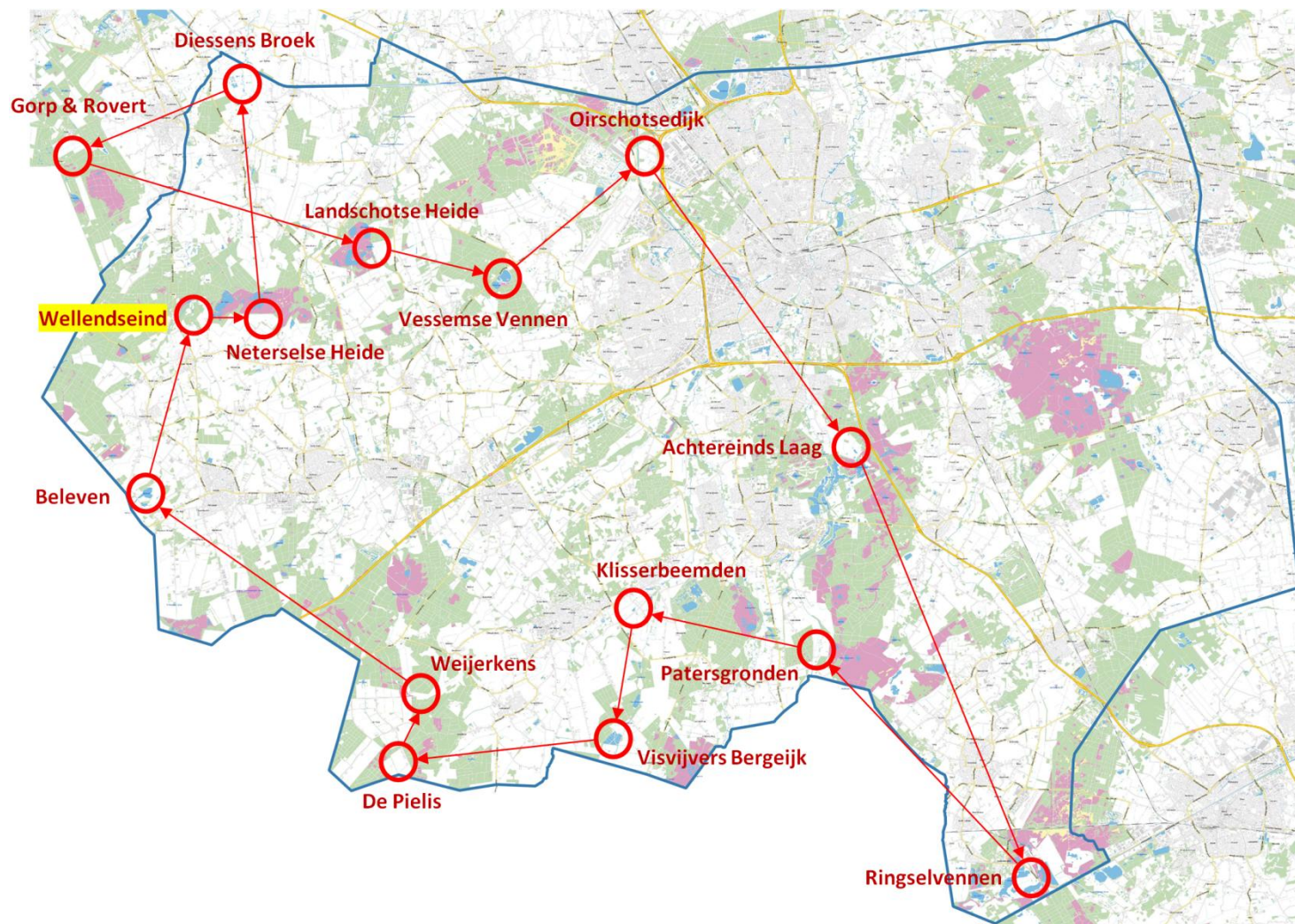
Nieuw dagrecord tijdens Kempische Big Day, 10 mei 2025

Lex Peeters

Bijna 40 jaar geleden, op 17 mei 1986, werd door Henk Hendriks, Rob† en Ruud Bouman en Frank Neijts het Kempische dagrecord van 125 vogelsoorten gevestigd. Ik zat die Big Day - ik meen met twee soorten minder - in het verliezende team. Ondertussen zijn door anderen pogingen ondernomen om de score te verbeteren, maar eigenlijk waren geen van allen serieus van opzet: zo'n initiatief heeft alleen slagingskans met een uitvoerige voorbereiding en doordachte strategie en daar was nooit sprake van.

Big Day 2025

Dit jaar moest het er eindelijk maar eens van komen, vonden naast mij ook Paul van Pelt, Nico Venema en 'titelverdediger' Frank Neijts. We kozen 10 mei als datum. In de voorafgaande weken werden gebieden verkend en lastige soorten gezocht. Op basis van alle verzamelde informatie menen we het ons te kunnen permitteren om pas om 4.00 uur te starten. Dat doen we op Landgoed Wellenseind.

Route en belangrijkste gebieden tijdens de Big Day op 10 mei 2025. Landgoed Wellenseind was zowel start- als eindpunt. Als Kempen is de begrenzing in waarneming.nl aangehouden. Die begrenzing wijkt iets af van wat VWG De Kempen gewoonlijk als begrenzing aanhoudt (blauwe lijn).

Al vanaf het parkeerterrein horen we meerdere **Kwartels**, een zingende **Boomleeuwerik** en in de verte ratelt een **Nachtzwaluw**. Geen valse start. Twee broedplaatsen van een Kerkuil leveren echter geen waarneming op en een **Bosuil** reageert slechts schamper op het afgedraaide geluid. Op een plek waar de dagen ervoor regelmatig een Oehoe te horen was blijft het angstvallig stil. De uilen hebben er deze ochtend weinig zin in. Wel tijlpt een territoriale **Houtsnip** voorbij.

Frank is alert op Wellenseind (Paul van Pelt).

Dan maar een plek voor Steenuil checken. Amper uitgestapt klinkt daar, vlakbij, alsnog een **Oehoe**. Gewoon in een bosje bij een boerderij. De afwisseling van dit soort mee- en tegenvallers zou tekenend worden voor het verloop van de dag.

Schemerkoor

Op naar de Neterselse Heide voor het schemerkoor. Daar worden we opgewacht door een indrukwekkende witte groep, bestaande uit **Lepelaars**, **Grote Zilverreigers** en een **Kleine Zilverreiger**. **Blauwborst** en **Sprinkhaanzanger** werken goed mee, een **IJsvogel** (in de broedtijd best een lastige soort) passeert, maar de steltjes laten het totaal afweten. We moeten het doen met zekerheidjes als **Oeverloper**, **Kleine Plevier** en **Groenpootruiter**. Wat verderop staat meneer **Patrijs** ons midden op een akker statig op te wachten, terwijl mevrouw op het zandpad wat rondscharrelt. Om 7.00 uur staat de teller op 71 soorten. Mooi in lijn met de prognose.

Tijdens ons tweede rondje Wellenseind koppen we redelijk eenvoudig o.a. **Raaf**, **Zwarte** en **Middelste Bonte Specht**, **Grauwe Vliegenvanger** en **Vuurgoudhaan** binnen. Kleine Bonte Specht geeft niet thuis.

Daarna vertrekken we snel naar het Diessens Broek, om daar nog van de vroege uurtjes te kunnen profiteren. Onderweg worden we verrast door een paartje **Slechtvalken** in een zendmast. Dat zal ons later een tijdje posten bij de kerktoeren van Hilvarenbeek besparen. Naast de te verwachten soorten (**Cetti's**, **Bosriet**-, **Rietzanger**, **Grutto**...) vinden we bij Diessen een **Visdief**, **Rode Wouw** en de eerder gemiste **Appelvink** als verrassingen. Hier vallen twee **Brandganzen** in, maar Bergeenden blijven helaas onvindbaar.

Een andere tegenslag vormt de afwezigheid van een Fluiters op Gorp en Roovert, die daar de afgelopen week regelmatig was gehoord. Rond 9.15 uur wordt de grens van 100 soorten behaald. Nog 25 te gaan voor evenaring van het record.

Hoopvol begeven we ons naar de Landschotse Heide. Het Withollandven stelt daar niet teleur, met naast de verwachte soorten alsnog een **Bergeend**. De lucht afturen levert een heel hoge **Zwarte Ooievaar** op die besluit in te vallen. Rond het middaguur maken we de stand van zaken op, met op de achtergrond de eerste **Wielewaal** van de dag. De tussenstand blijkt 115 te zijn. Daarmee lopen we 5 soorten voor op onze prognose.

Geoorde Fuut op het Withollandven, 10 mei 2025 (Paul van Pelt).

Andere strategie

Volgens planning veranderen we van strategie. De route is nu niet meer gebied- maar soortgericht. Enkele informanten worden gebeld, maar enkel een Zwarte Ruiter op het Achtereinds Laag bij Aalst blijkt voor ons relevant. We gaan er naartoe via **Tafeleenden** op het Groot Meer bij Vessem, **Ringmussen** in Wintelre en een zingende **Nachtegaal** tussen Best en Eindhoven. Dat verloopt voorspoedig en rond 14.00 uur krijgen we met 120 soorten in the pocket de **Zwarte Ruiter** in beeld. Het afturen van de blauwe lucht levert ook nog een hoog overtrekkende **Wespendief** op.

Het zal nu sprokkelen worden om de cruciale soorten binnen te hengelen en als meest kansrijke route kiezen we: Budel-Dorplein (Ringselvennen), Patersgronden,

Dommelbeemden Westerhoven (Klisserbeemden), Bergeijkse Visvijvers en via de Weijerkens naar De Pielis.

In Budel-Dorplein houden de Woudapen zich gedeisd, maar we nemen drie verschillende **Roerdompen** waar, waarvan er eentje bovenin het riet zit en een ander tot tweemaal toe laag overvliegt. Dankzij een **Stormmeeuw** kunnen we elkaar feliciteren met een evenaring van het record.

Roerdomp bij de Ringselvennen, 10 mei 2025 (Paul van Pelt).

We zien nog 2 **Visdieven** (maar die hadden we al), maar een adulte **Geelpootmeeuw** kunnen we niet tellen omdat de vogel besluit om buiten beeld te gaan pitten voordat een derde teamgenoot die heeft kunnen bevestigen (een onverbiddelijke, maar faire spelregel).

De **Grauwe Klauwieren** van Patersgronden werken fantastisch mee: een paartje en een mannetje. Ook de Klisserbeemden helpen ons verder om het record aan te scherpen, dankzij twee **Bosruiters** en twee **Casarca's**. Maar daarna volgen enkele teleurstellingen elkaar op: de Zomertaling van de Bergeijkse Visvijvers laat zich niet zien en in De Pielis snorren geen Zomertortels.

Lex is alert op de Visvijvers Bergeijk (Paul van Pelt).

Waarschijnlijk speelt de aantrekkende wind ons parten. Maar ook de vermoeidheid. Nu het record is behaald en de energie weg ebt

daalt de motivatie om tot het uiterste te gaan. Wel zien we vlakbij de Riebos een mooi groepje **Gele Kwikken**, waaronder minimaal 5 Noordse. Als ondersoort hebben we die niet geteld.

Noordse Kwikstaart in De Pielis, 10 mei 2025 (Paul van Pelt).

Scherper

Terug bij startpunt Voor Anker, het bezoekerscentrum van Landgoed Wellenseind, eten we een hapje en nemen we met 130 soorten afscheid van Nico, die om 5.00 uur alweer op Schiphol moet zijn voor een vogeltrip naar Kazachstan. Tijdens ons diner weten we niet dat dan nog geen kilometer oostelijker een Zearend aan het Goorven pleistert. Die had mooi gestaan op de lijst.

De zon gaat onder. Opnieuw ondernemen we een poging om een Kerkuil te zien. En weer tevergeefs. Wel zit een paartje **Oehoe's** te roepen en pleistert een koppel

Bosuilen in de schoorsteen van een oude schaapskooi (maar beiden hadden we al). Dan nog maar een poging voor **Steenuil** bij Reusel en die lukt moeiteloos. In de verte reageert zelfs een tweede exemplaar. Om 22.00 uur vinden we het wel welletjes.

Als we Grote Canadese Gans, Nijlgans en Mandarijneend meetellen eindigen we op 132, zonder die exoten op 129. Het 40-jarige record is ruim verbroken en een stuk scherper gesteld. Door drie 60-plussers en een veertiger.

Bosuilen op Landgoed Wellenseind, 10 mei 2025 (Paul van Pelt).

Reflectie

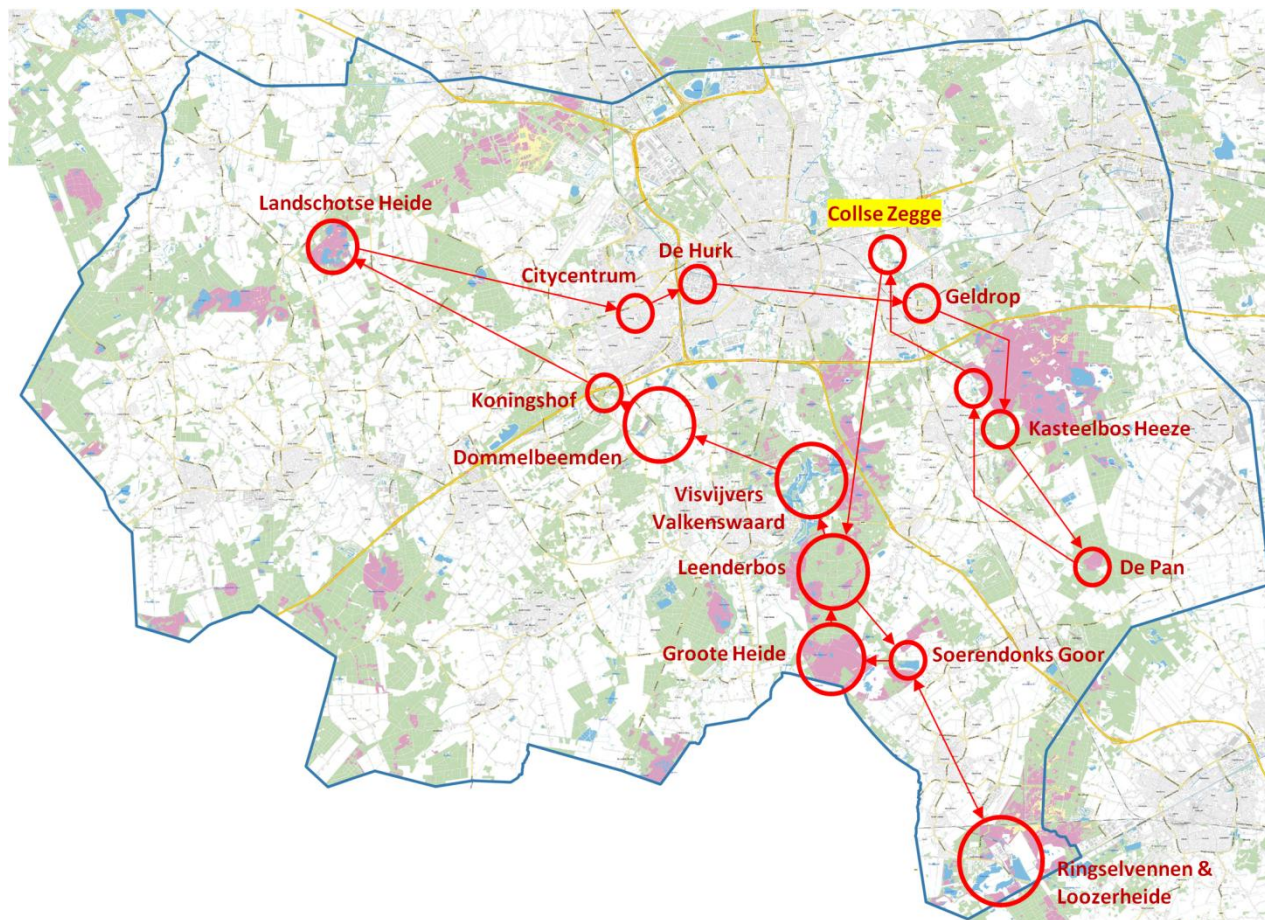
Tot enkele dagen na onze Big Day zijn we in de veronderstelling dat de soortenlijst van 1986 niet meer te achterhalen is. De waarnemingen waren destijds geregistreerd op een memorecorder en het bandje is onvindbaar. Dan blijkt dat Henk Hendriks alle soorten nadien heeft genoteerd en zo

komt de lijst alsnog boven water. Dat maakt een interessante reflectie mogelijk.

Ook in 1986 werden de 'ingeburgerde exoten' geteld. Zelfs Stadsduif. Dat hebben wij niet gedaan. Daarnaast blijkt de destijds genoteerde Ransuil volgens voortschrijdend inzicht niet te kloppen. In die tijd werd nog algemeen aangenomen dat de soort 's nachts een meerkoetachtige roep liet horen. Dat is ondertussen achterhaald. Zo komt het feitelijke record van 1986 op 123 soorten uit en het verschil met 2025 op 9.

Wel in 1986, niet in 2025

- Korhoen
- Tureluur
- Kemphaan
- Steenloper
- Roodpootvalk
- Zwartkopmeeuw
- Zwarte Stern
- Zomertortel
- Kuifleeuwerik
- Duinpieper
- Paapje
- Tapuit
- Grote Karekiet
- Snor
- Fluiter
- Matkop
- Goudvink

Route en belangrijkste gebieden tijdens de Big Day op 17 mei 1986. De Collse Zegge was zowel start- als eindpunt. De ondergrond is die van anno 2025.

Met betrekking tot de steltlopers kunnen we kort zijn. Hoewel sterk de indruk bestaat dat de aantallen die door de Kempen trekken afnemen, is de trefkans ook afhankelijk van geschikte plekken en het doortrekverloop. Zo zouden we in 2025 een week eerder vrij eenvoudig vijf soorten steltlopers meer

hebben gehad (maar dat was in 1986 wellicht niet anders).

Van Korhoenders bestonden in de regio in 1986 nog enkele kleine relictpopulaties. Het team van toen scoorde de soort op de Landschotse Heide. In heel de Kempen was

nog één zangpost van de Duinpieper te vinden, en wel op de Loozerheide. Het team moest nog een hele poos wachten tot die zich even op Brabants grondgebied begaf. Kuifleeuwerik stond eveneens op het punt te verdwijnen. Er werd een exemplaar gezien bij de friettent van een Geldrops winkelcentrum.

Kuifleeuwerik in Veldhoven, 25 februari 2007 (Jan-Erik Kikkert).

Zomertortels waren nog algemeen. Zwartkopmeeuwen broedden in die tijd in klein aantal tussen Kokmeeuwen, maar de kolonies van weleer zijn verdwenen. Zingende Snorren waren tot voor enkele jaren terug vaste prik bij de Ringselvennen in Budel-Dorplein. Van Zwarte Stern resteerde nog een kleine kolonie bij het Groot Malpieven. Paapje trok anno 1986 nog in grotere aantallen door en 10 mei is - evenals voor Tapuit - al laat in het doortrekseizoen. Grote Karekiet duikt het ene voorjaar op

enkele plaatsen op, waarna die het jaar erop weer ontbreekt. In 2025 was nergens een zangpost aanwezig.

Man Roodpootvalk op het Kranenveld, 13 mei 2008 (René Weenink).

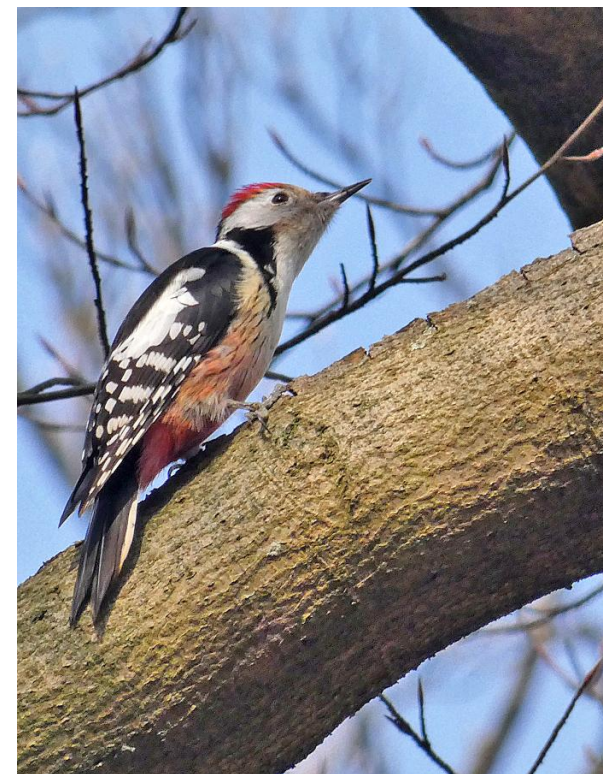
Roodpootvalk is dan weer een zeldzame soort waar je geluk mee moet hebben en met Fluiter en Goudvink hadden we in 2025 pech. Matkop, tot slot, is de laatste decennia gestaag afgenomen waarmee vanzelf ook de trefkans enorm is geslonken.

Wel in 2025, niet in 1986

- Aalscholver
- Ooievaar
- Zwarte Ooievaar
- Kleine Zilverreiger
- Grote Zilverreiger
- Lepelaar
- Bergeend
- Mandarijneend
- Grote Canadese Gans
- Kwartel
- Bosruiter
- Zwarte Ruiter
- Wespendif
- Rode Wouw
- Slechtvalk
- Oehoe
- Pontische Meeuw
- Raaf
- Groene Specht
- Middelste Bonte Specht
- IJsvogel
- Grote Gele Kwikstaart
- Grauwe Klauwier
- Vuurgoudhaan
- Putter

Jonge vogelaars zullen bij het zien van deze lijst de wenkbrauwen fronsen. Aalscholver, Ooievaar, Grote Zilverreiger, Lepelaar, Grote Canadese Gans, Middelste Bonte Specht...? *Hebben ze in 1986 zitten slapen of zo?* Nee, het betreft stuk voor stuk in meer of mindere mate nieuwkomers. Aalscholver

was in het binnenland nog maar net in opkomst, maar nog lang geen zekerheid. Ooievaar was bijna als broedvogel uit Nederland verdwenen en men probeerde met fokprogramma's het tij te keren. Grote Zilverreiger stond samen met de Kleine nog als dwaalgast te boek, Lepelaars begaven zich hoogstzelden in het Brabantse binnenland, Grote Canadese Gans was als exoot nog niet doorgebroken en de Middelste Bonte Specht kwam in ons land niet eens voor.

Middelste Bonte Specht in het Beersbroek, 3 maart 2021 (Frank Neijts).

Van wat recentere aard zijn de opkomst van Raven en Oehoes in de Kempen, soorten die in 1986 voor de Kempen nog als broedvogel ondenkbaar waren. Ook de toename van Pontische Meeuwen heeft zich pas in het afgelopen decennium voltrokken.

En dan komen we bij de categorie van uitbreidende soorten. De laatste Grauwe Klauwieren waren in 1986 uit de Kempen verdwenen, maar die soort heeft een spectaculaire comeback gemaakt. En Vuurgoudhanen en Putters zijn zo sterk toegenomen, dat ze op een Big Day nauwelijks meer te missen zijn.

Putters in de Nieuwe Erven, 2 oktober 2023 (Lex Peeters).

Hoewel hun Europese populaties zijn uitgebreid rekenen we Rode Wouw en Zwarte Ooievaar in dit lijstje tot de gelukstreffers van 2025 en met sommige

andere soorten heeft men in 1986 blijkbaar pech gehad. Het blijven per slot van rekening momentopnames waarbij tal van factoren een rol spelen. Hoe zijn de weersomstandigheden, hoe is het doortrek- en aankomstverloop, voor welke route wordt gekozen... het is allemaal medebepalend voor de eindscore.

Resumerend

Bij vergelijking van de Big Days lijkt het per saldo eerder goed dan slecht te gaan met de vogels in de Kempen. Allereerst moet echter de invloed van moderne technieken niet worden uitgevlakt. In 1986 had het team nog geen beschikking over internet en mobiele telefoons. Wij volgden de weken voor onze Big Day de ingevoerde data op waarneming.nl en konden op basis daarvan een heel actuele route uitstippelen. Bovendien konden we op de dag zelf de laatste waarnemingen raadplegen en elk gewenst moment contact zoeken met andere vogelaars (beperkt gebruik van gemaakt). Wel hebben we in tegenstelling tot 1986 de eerste vier nachtelijke uurtjes overgeslagen.

We zien dat een aantal broedvogels (Korhoen, Tureluur, Zwarte stern, Duinpieper, Kuifleeuwerik) uit de Kempen is verdwenen, maar dat anderen (Aalscholver, Ooievaar, Raaf, Oehoe, Middelste Bonte

Specht) zich hebben gevestigd. Tegenover de sterke afname van onder andere Matkop en Zomertortel staat de toename van soorten als Vuurgoudhaan en Putter.

Territoriale Graspieper in het Beersbroek, 23 mei 2021 (TH).

Maar de balans wordt in mijn ogen toch negatief scheef getrokken door wat er ondertussen op de heideterreinen en in het agrarische gebied is gebeurd en in deze overzichten niet tot uitdrukking komt: de enorme achteruitgang van Wulp, Grutto, Kievit, Veldleeuwerik, Graspieper, Nachtegaal... Gelukkig worden in toenemende mate weer kleine landschapselement teruggebracht, waarbij de terugkeer van de Grauwe Klauwier een voorteken kan zijn van een positieve kentering. Maar voor weidevogels lijkt de situatie lastig omkeerbaar. ■